

اعتکاف، دعوت به تفکر

اعتکاف یک عبادت مستحبی است و در اصطلاح فقهی به معنای ماندن در مسجد با شرایطی خاص است. اگر به اعمالی که در اعتکاف می‌باید اجرا شود دقت کنیم در می‌یابیم که اعتکاف از حیث فقهی تقریباً هیچ کاری را بر فرد معتکف بار نمی‌کند.

اعتکاف یک عبادت مستحبی است و در اصطلاح فقهی به معنای ماندن در مسجد با شرایطی خاص است. اگر به اعمالی که در اعتکاف می‌باید اجرا شود دقت کنیم در می‌یابیم که اعتکاف از حیث فقهی تقریباً هیچ کاری را بر فرد معتکف بار نمی‌کند. فرد معتکف می‌تواند صرفاً به 17 رکعت نماز روزانه اکتفا کند بنابراین تنها چیزی که اعتکاف بر پایه آن اجرا می‌شود، ماندن در یکی از مساجد تعیین شده است.

از این حیث اعتکاف شبیه برخی دیگر از اعمال عبادی اسلامی نظیر روزه و برخی از اعمال حج، مانند وقوف در عرفات و... است. این عبادات هیچ کاری را بر فرد تحمیل نمی‌کنند، بلکه از او می‌خواهند «توقف» کند. این مساله از ابتدای خلقت انسان مساله‌ای مهم بوده است و امروز بیش از هر زمان بر اهمیت آن افزوده شده است. انسان حوائج بسیاری دارد. خواسته‌های آدمی را پایانی نیست و میل به این خواسته‌ها می‌تواند بر تمام زندگی او سایه افکنده و هرگونه آرامشی را از وی بگیرد.

اما همین انسان ناآرام اگر زمانی برای تفکر در باب اعمال روزمره اش پیدا کند، مطمئناً تصویر خوبی از این زندگی در ذهن او نقش نمی‌بندد.

ممکن است از خود سوال کند که واقعا چه تفاوت ماهوی ای بین زندگی من و حیات یک حیوان وجود دارد، آیا جز این است که تنها تفاوت موجود، در این است که من برای رسیدن به حوائج خود، میل و قدرت بیشتری (بویژه به برکت تکنولوژی مدرن) دارم.

یکی از مهم‌ترین خواسته‌های ادیان الهی از انسان، این است که به خود رجوع کند و با کمی تفکر و تأمل، فرصت ظهور آن نهاد پاک و فطرت الهی را مهیا کند.

از همین رو در احادیث اسلامی فکر کردن از بزرگ‌ترین عبادات دانسته شده است و اعمالی چون روزه، اعتکاف و حج، زمینه مناسب را برای تأمل و تفکر فراهم می‌کنند.

جالب این است که تأمل و تفکر، از حیث فقهی لزوماً جزو اعمال عبادی ای چون اعتکاف و حج و روزه نیست، چه این که شریعت موظف به زمینه‌چینی ظاهری است و فرد عابد خود باید از مسیر این اعمال به عمق آنها که مقصود شارع مقدس است، راه یابد.

شرکت‌کنندگان و نهادهای برگزارکننده اعتکاف می‌باید به این کارکرد مهم اعتکاف توجه داشته باشند تا انجام این عبادت صرفاً در ظاهر و سطح باقی نماند.

به هوش باشیم که دریافت مقادیر مالی از سوی نهادهای برگزارکننده و نیز نحوه برگزاری از سوی شرکت‌کنندگان خدای ناکرده موجب نشود که این عبادت ارزشمند در عمل به شرکت در کمپ‌های تفریحی و سرگرمی شبیه شده و از قداست و معنا خالی شود.

اعتکاف، دعوت به تفکر است؛ یعنی آنچه نه تنها ما مسلمانان، بلکه بشر امروز کمتر از هر زمانی برای آن فرصت دارد.

حسین برید - جام جم